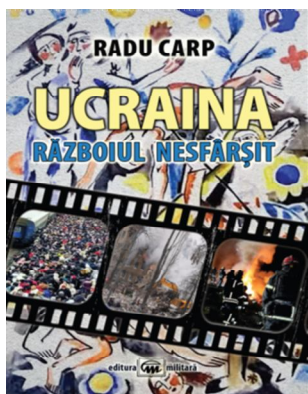

RECENZII

Anatomia unui război nesfârșit: strategie, dezinformare și securitate europeană

Radu Carp, *Ucraina. Războiul nesfârșit*, București, Editura Militară, 2026, 234 p.

Volumul *Ucraina. Războiul nesfârșit* se situează la intersecția dintre analiza relațiilor internaționale, studiile strategice, publicistica academică și reflecția normativă asupra războiului din Europa secolului XXI. Cartea nu este o istorie exhaustivă a conflictului ruso-ucrainean și nicio monografie construită pe baza unui cadru teoretic și metodologic unitar. Lucrarea reunește, după cum precizează autorul, „cronica a exact doi ani de analize și comentarii”, publicate în intervalul 1 martie 2024–1 martie 2026. Formula editorială ex-

plică atât principala calitate a volumului – proximitatea față de evenimente, capacitatea de reacție intelectuală și analiza multinivel –, cât și unele limite, cum ar fi eterogenitatea textelor, recurența unor teze și anumite interpretări supuse provizorativității, până la deznodământul războiului.

Radu Carp, profesor la Facultatea de Științe Politice a Universității din București și autor al unei opere consistente în domeniul științelor politice, dreptului și studiilor europene (26 de cărți publicate), este unul dintre cei mai vizibili analiști ai transformărilor politice și geopolitice contemporane. Volumul de față valorifică tocmai această dublă poziționare, academică și publicistică. Argumentele sale sunt formulate cu instrumentele analizei politice, într-un stil accesibil chiar și pentru cititorii care nu sunt specialiști în relații internaționale, geopolitică sau studii de securitate, dar sunt interesați de evoluția unor evenimente cu impact global care într-o anumită măsură ne influențează viața.

Titlul cărții concentrează teza generală. Războiul din Ucraina este „nesfârșit” nu în sensul literal al im-

posibilității încetării sale, ci deoarece premisele unei păci durabile încă nu se întrevăd. În lectura autorului, pozițiile celor două părți sunt structural incompatibile. Pentru Federația Rusă, încheierea conflictului ar deschide discuția asupra costurilor umane, economice și politice ale agresiunii, în timp ce pentru Ucraina războiul are un caracter existențial: după un anumit prag, concesiile teritoriale și politice nu mai reprezintă simple compromisuri diplomatice, ci amenințări la adresa integrității statului ucrainean. În consecință, încetarea ostilităților nu poate fi echivalată automat cu instaurarea păcii.

Cartea cuprinde 17 texte, la care se adaugă introducerea, indexul și bibliografia. Majoritatea capitolelor au fost publicate inițial pe platforma *Contributors*, iar alte contribuții provin din volume colective sau din revista *Matca Literară*. Unitatea volumului nu rezultă, așadar, dintr-o succesiune liniară de capitole concepute unitar din punct de vedere teoretic și metodologic, ci din convergența mai multor analize asupra aceleiași probleme: transformarea războiului din Ucraina într-un test decisiv pentru securitatea europeană și pentru capacitatea Occidentului de a-și apăra interesele într-o lume aflată în schimbare accelerată.

Un prim nucleu tematic privește internaționalizarea conflictului. Capitolul „Ucraina–Gaza: un singur război, mai multe fronturi” conectează cele două teatre de război prin relațiile dintre Federația Rusă și Iran, acțiunea organizațiilor proxy din

Orientul Mijlociu, competiția pentru resurse militare occidentale, disputa pentru atenția opiniei publice și strategiile de „escaladare orizontală”. Războiul ruso-ucrainean apare astfel ca parte a unei confruntări geopolitice mai ample, desfășurate de la Marea Baltică la Marea Mediterană și până în Africa. Meritului de a extinde câmpul analizei i se asociază însă o precauție necesară: unele conexiuni sunt demonstrate documentar, în timp ce altele rămân ipoteze de lucru, bazate pe indicii și informații din surse deschise.

Un al doilea nucleu privește efectele politicii interne asupra deciziilor de politică externă. Analiza alegerilor din Saxonia și Turingia utilizează conceptul mertonian al „consecințelor neintenționate” pentru a explica modul în care ascensiunea Alternativei pentru Germania (AfD) și a Alianței Sahra Wagenknecht (BSW) poate modifica poziția Berlinului față de Ucraina. Sprijinul acordat unui stat aflat în război nu depinde numai de imperative strategice, ci și de competiția electorală, percepțiile publice și capacitatea formațiunilor populiste de a monopoliza teme abandonate sau insuficient explicate de partidele mainstream. Autorul observă că rezultatele electorale locale au produs efecte la Berlin și, prin ricoșeu, la Kyiv (p. 34).

În centrul volumului se află raportul dintre proiectul european și proiectul imperial rus. Anexarea Crimeii produsă în martie 2014, intervenția din Donbas și invazia la

scară largă declanșată la 24 februarie 2022 sunt interpretate ca etape ale aceluiași proces de subordonare a Ucrainei. Obiectivele de „demilitarizare” și „denazificare” sunt traduse politic prin reducerea capacității de apărare a statului ucrainean și înlocuirea conducerii sale prooccidentale cu un regim aservit Moscovei. În această perspectivă, eroarea fundamentală a Occidentului constă în tratarea conflictului ca pe o dispută teritorială negociabilă și în presupunerea că Federația Rusă ar putea renunța la obiectivele sale maximaliste în schimbul unor concesii limitate.

Capitolele dedicate administrației Trump și summitului din Alaska urmăresc adâncirea discordiei transatlantice. Radu Carp susține că Moscova a exploatat dorința Washingtonului de a obține rapid un acord și a reușit să impună propriul cadru de interpretare a războiului. Excluderea sau marginalizarea Europei și a Ucrainei din unele formule de negociere, confuzia dintre încetarea focului, armistițiu și tratat de pace, precum și tratarea asimetrică a revendicărilor teritoriale ar transforma diplomația păcii într-un instrument de consolidare a avantajelor rusești. Consecința nu este numai vulnerabilizarea Ucrainei, ci și slăbirea relației transatlantice.

Distincția dintre „încetarea focului”, „armistițiu” și „tratrat de pace” reprezintă una dintre contribuțiile conceptuale importante ale volumului. Autorul arată că o încetare temporară a ostilităților poate îngheța conflictul, legitimează *de facto* ocupația și oferă agresorului timpul ne-

cesar refacerii capacității militare și re poziționării strategice. În perspectiva unor negocieri veritabile, sunt propuse câteva condiții minimale: recunoașterea existenței unui război interstatal, definirea Federației Ruse ca putere de ocupație, protejarea populației din teritoriile ocupate și instituirea unor garanții de securitate credibile pentru Ucraina.

O altă axă importantă privește abordarea războiului în cheia unei competiții militaro-industrială și economico-financiară dintre Federația Rusă și Europa. Războiul din Ucraina costă sute de miliarde de dolari anual. Totodată, această cursă a înarmării produce inovare tehnologică de ambele părți. Atacurile cu drone Shahed asupra orașelor ucrainene sunt interpretate ca o strategie deliberată de teroare psihologică: în condițiile în care Federația Rusă nu obține o superioritate decisivă pe front, lovirea repetată a obiectivelor civile ar trebui să producă panică, să erodeze moralul populației și să genereze presiuni asupra conducerii de la Kyiv pentru acceptarea capitulării. Autorul invocă însă experiențe istorice care arată că bombardarea populației civile nu conduce automat la prăbușirea voinței colective, ci poate consolida solidaritatea și determinarea de a rezista în fața agresorilor.

Capitolul consacrat „răbdării strategice” interpretează incursiunile ruse în spațiul aerian al unor state NATO, incidentele cu drone, sabotajele și operațiunile de dezinformare ca elemente ale unei strategii de testare și destabilizare. Radu Carp dis-

tinge între reacțiile tactice, adaptate conjuncturii – „strategii în regim de urgență” – și planificarea pe termen mai lung, definită prin acumularea de resurse militare, economice și industriale în vederea unei confruntări extinse cu Occidentul. Teza este susținută de faptul că integrează incidente aparent disparate într-o logică strategică unitară. În același timp, caracterul prospectiv al demonstrației reclamă o delimitare atentă între date confirmate, inferențe și scenarii de evoluție a războiului și consecințelor acestuia.

În „Cum poate câștiga Europa confruntarea de un trilion de dolari cu mașinăria de război rusă”, războiul este analizat din perspectiva capacităților efective. Europa nu se confruntă numai cu problema finanțării Ucrainei, ci și cu fragmentarea achizițiilor militare, ritmul lent al extinderii producției, dependențele tehnologice și dificultatea transformării superiorității economice într-un avantaj strategic. Concluzia autorului este lipsită de echivoc: sprijinul fragmentat și reactiv trebuie înlocuit prin finanțare comună, coordonarea achizițiilor, extinderea bazei industriale de apărare și livrarea către Ucraina a unor cantități de armament comparabile cu producția rusă. Costul este ridicat, dar inferior consecințelor unei victorii ruse. Formula „o Ucraină învinsă înseamnă un cec în alb pentru agresiunea Federației Ruse asupra statelor europene” sintetizează această logică argumentativă (p. 111).

Securitatea Ucrainei și autonomia strategică a Europei sunt tratate ca

probleme inseparabile. Volumul contestă ideea potrivit căreia apărarea Ucrainei ar reprezenta exclusiv o formă de solidaritate externă. În lectura autorului, sprijinul acordat Kyivului este o investiție directă în descurajarea unei agresiuni mai ample și în păstrarea credibilității ordinii europene.

Capitolul „Nacht und Nebel. SIZO. Izolyatsia. Genocid” deplasează analiza de la strategie și diplomatie către experiența prizonierilor de război și a civililor ucraineni. Pornind de la mărturia unui militar ucrainean de etnie română, deținut și torturat de forțele de ocupație ruse, autorul reconstruiește continuitatea dintre practicile actuale ale FSB și tehnicile de dispariție, izolare și dehumanizare utilizate de regimurile totalitare. Centrele de detenție de tip SIZO sunt prezentate ca spații în care deținuții sunt lipsiți de identitate, de legături cu exteriorul și de protecție juridică, fiind supuși torturii, înfometării, propagandei și violenței sexuale.

Cazul Izolyatsia, fost centru cultural din Donețk transformat după 2014 într-un spațiu de detenție și muncă forțată, constituie punctul culminant al demonstrației. Pentru Radu Carp, extinderea rețelei SIZO și funcționarea neîntreruptă a Izolyatsiei arată că obiectivele agresiunii depășesc ocuparea teritorială și urmăresc distrugerea identității și a capacității de rezistență a națiunii ucrainene. Pentru cititorul român, mărturia militarului din Bucovina de Nord este extrem de importantă deoarece contestă narațiunea propagandistică potrivit căreia

etnicii români ar fi exclusiv victime ale statului ucrainean și ar avea un interes natural pentru capitulare. Ei sunt cetățeni ai Ucrainei, expuși ocupației, captivității și violenței rusești în aceeași măsură ca ceilalți membri ai comunităților din care fac parte.

Studiul dedicat minorităților naționale din regiunea Odesa este textul cel mai apropiat de structura unei cercetări academice convenționale. Sunt formulate obiective și întrebări de cercetare, este discutată literatura de specialitate, iar situația minorităților este raportată la standardele Consiliului Europei, OSCE și Uniunii Europene. Analiza Legii educației din 2017, a identităților mixte și a relațiilor cu statele înrudite introduce o necesară nuanțare într-un volum dominat de analiza strategică. Concluzia prudentă este că războiul a modificat profund cadrul de evaluare, iar cercetările viitoare vor trebui să compare situația de dinaintea invaziei cu transformările produse de conflict.

Principala contribuție a cărții este capacitatea de a conecta niveluri diferite de analiză. Evoluțiile de pe front sunt puse în relație cu politica internă germană și americană, războiul din Gaza, strategiile Iranului și alte organizațiilor proxy, reconfigurarea BRICS, industria de apărare, infrastructura energetică și competiția informațională. Războiul din Ucraina nu este doar despre ceea confruntările militare din teren, ci și despre capacitatea de a finanța efortul de război, dezvoltarea industriilor militare, inovare tehnologică, schimburi de informații și comunicații strategice, securitate europeană, reconfigurarea

ordinii mondiale în secolul XXI. Pentru cititori, această perspectivă integratoare este importantă, deoarece evită reducerea conflictului la o simplă succesiune de operațiuni militare.

O a doua contribuție este transparența poziționării normative. Autorul nu mimează neutralitatea între agresor și victimă și nu echivalează responsabilitățile celor două părți. Volumul este scris cu empatie față de victimele războiului și cu o preocupare constantă pentru consecințele pe care o pace impusă le-ar avea asupra Ucrainei și asupra securității europene. Această opțiune conferă textelor/capitolelor forță și coerență morală.

Formula editorială a cărții prezintă și anumite limite. Fiind o colecție de texte publicate în momente diferite, cartea repetă anumite argumente: caracterul existențial al războiului, obiectivele de „demilitarizare” și „denazificare”, vulnerabilitatea Europei și naivitatea unor inițiative diplomatice occidentale. Poate ar fi fost utilă elaborarea unui capitol final, de sinteză, în care variabilele explicative, predicțiile și soluțiile să fie ordonate sistematic.

Autorul combină lucrări academice, documente instituționale, declarații politice, presă internațională, analize ale think-tankurilor și informații provenite din surse deschise. O asemenea diversitate este inevitabilă într-o analiză a evenimentelor în curs, dar sursele nu au aceeași forță probatorie. În unele capitole, mai ales în analiza conexiunilor dintre războaiele din Ucraina și Gaza, tranziția de la ipoteza de lucru la concluzie este

prea rapidă, în sensul că (mai) are nevoie de fundamentare empirică.

Stilul este clar, direct și polemic, iar titlurile formulează anticipat verdictul autorului: „măr otrăvit”, „escrocheria summitului”, „capcanele întinse de Vladimir Putin”. Această retorică sporește accesibilitatea și impactul publicistic. În mod similar, analogiile cu nazismul, comunismul, Pearl Harbor, Vietnamul sau bombardarea Japoniei au valoare euristica, dar trebuie evaluate cu prudență din moment de războiul din Ucraina este în derulare. După finalizarea acestuia și pronunțarea unor instanțe internaționale, de genul Curții Penale Internaționale, se vor formula verdicte clare, pretabile la o analiză comparativ-istorică cu ale evenimente similare.

Ucraina. Războiul nesfârșit este o carte scrisă în interiorul unui conflict aflat în desfășurare, care nu beneficiază de distanța istoricului și nici nu pretinde să ofere o explicație definitivă. Valoarea sa constă în încercarea de a ordona evenimentele înainte ca rezultatul lor final să fie cunoscut și de a avertiza asupra consecințelor pe care normalizarea agresiunii le-ar avea pentru întreaga Europă.

Volumul transmite trei avertismente principale. În primul rând, pacea nu trebuie confundată cu suspendarea temporară a ostilităților sau cu înghețarea conflictului în condițiile agresorului. În al doilea rând, securitatea europeană nu poate fi construită numai prin declarații, sancțiuni și formule diplomatice, ci necesită capacități militare, industrie de apărare, resurse energetice și voință

politică. În al treilea rând, războiul se desfășoară simultan pe front, în spațiul informațional, în memoria colectivă, în interiorul democrațiilor occidentale, inclusiv în România.

Cartea convinge cel mai mult atunci când autorul conectează politica internă, diplomația, economia de apărare și războiul informațional. Este mai puțin convingătoare atunci când unele ipoteze sunt formulate cu o certitudine mai mare decât permite baza documentară/empirică sau când analogiile istorice sunt utilizate mai degrabă ca retorică. Aceste observații derivă din dubla abordare a textelor incluse în volum, academică și publicistică, fără a dilua în vreun fel relevanța volumului. Dimpotrivă, toate acestea confirmă statutul volumului de cronică strategică și morală, deschisă dezbaterii și validării ulterioare.

Prin actualitatea și amplitudinea sa tematică, volumul se adresează cercetătorilor și studenților din științe politice, relații internaționale și studii de securitate, precum și jurnaliștilor, diplomaților, militarilor și decidenților publici. Cea mai importantă contribuție a cărții este refuzul de a trata Ucraina ca pe o problemă periferică. În lectura lui Radu Carp, soarta acestui război va arăta dacă țările europene sunt capabile să transforme superioritatea lor economică și instituțională într-o strategie coerentă de apărare a democrației în Europa și în lume.

Ciprian IFTIMOAEI